

Nastanak i razvoj studija razredne nastave i studija predškolskog odgoja u Rijeci*

Povijest studija razredne nastave

Visokoškolsko obrazovanje učitelja razredne nastave u Rijeci započinje 1960. godine na Pedagoškoj akademiji u Rijeci koja je osnovana iste godine kao viša škola na kojoj su se obrazovali svi nastavnici za rad u osnovnoj školi. Studijski programi za obrazovanje nastavnika u osnovnim školama, pa tako i studijski program razredne nastave, izvodili su se u trajanju od dvije godine i njihovim se završetkom stjecala viša stručna sprema (VŠS). Od 1960. do 1965. godine studijski program razredne nastave izvodio se je u kombinaciji s još jednim nastavnim predmetom i to hrvatskim jezikom, matematikom, zemljopisom ili povijesti.

Godine 1976. obrazovanje učitelja predmetne nastave podiže se u Republici Hrvatskoj na razinu visoke stručne sprema zbog čega su nužno uslijedile i statusne promjene pedagoških akademija, točnije njihov preustroj u fakultete. Godine 1977. sporazumom između Fakulteta industrijske pedagogije te triju pedagoških akademija, u Gospiću, Puli i Rijeci osnovan je Pedagoški fakultet u Rijeci. Osnivanjem Pedagoškog fakulteta u Rijeci nisu se međutim dogodile i promjene u obrazovanju učitelja razredne nastave jer se studij razredne nastave do 1992. izvodio i dalje u trajanju od dvije godine.

Godine 1992., studij razredne nastave po prvi se puta na Pedagoškom fakultetu u Rijeci ustrojava kao sveučilišni studij u trajanju od 4 godine, čijim se završetkom stjecala visoka stručna sprema (VSS). Na žalost, sveučilišno obrazovanje učitelja razredne nastave na Pedagoškom fakultetu u Rijeci trajalo je samo do 1998. godine kada svi studiji razredne nastave u Republici Hrvatskoj, prema Preporuci Nacionalnog vijeća za visoku naobrazbu iz 1997. godine, ponovno postaju stručni studiji s obvezom da se ustroje i izvode na visokim učiteljskim školama.

Od akademske godine 1998./1999. studij razredne nastave izvodio se na Visokoj učiteljskoj školi u Rijeci kao stručni dodiplomski studij u trajanju od četiri godine. Najprije kao stručni studij razredne nastave s pojačanim studijem iz predmeta Tjelesna i zdravstvena kultura, Glazbena kultura i Likovna kultura, a od akademske godine 2001./2002. do osnivanja Učiteljskog fakulteta u Rijeci (2006.) kao stručni dodiplomski studij razredne nastave bez pojačanih predmeta. Bez obzira na to što se radilo o stručnom studiju, njegovim završetkom stjecala se je i dalje visoka stručna sprema i stručni naziv *diplomirani učitelj / diplomirana učiteljica u razrednoj nastavi s pojačanim predmetom; diplomirani učitelj / diplomirana učiteljica u razrednoj nastavi*. U istom vremenskom razdoblju, na Visokoj učiteljskoj školi u Gospiću izvodio se stručni dodiplomski studij razredne nastave s pojačanim studijem iz predmeta Engleski jezik.

Stručni dodiplomski studij *Učitelj u razrednoj nastavi* na Visokoj učiteljskoj školi u Rijeci izvodio se kao redoviti i izvanredni (u formi doškoloavanja).¹

Istovremeno s uvođenjem tzv. bolonjskih studijskih programa u visoko obrazovanje Republike Hrvatske, koje je započelo s akademskom godinom 2005./2006., dogodile su se i promjene u studijskim programima razredne nastave, točnije njihova transformacija iz stručnog studija u sveučilišni učiteljski studij.

Prilagodba studijskih programa Učiteljskog fakulteta u Rijeci uvjetima Bolonjskog procesa započela je od akademske godine 2006./2007. kada je ustrojen i započeo se izvoditi integrirani

¹ Pravo upisa na studij doškoloavanja imali su svi nastavnici razredne nastave s višom stručnom spremom (VI. stupanj) i stručnim nazivom nastavnik razredne nastave, koji su diplomirali na Pedagoškoj akademiji ili Pedagoškom fakultetu.

preddiplomski i diplomski sveučilišni *Učiteljski studij* za obrazovanje učitelja u primarnom obrazovanju, u trajanju od pet godina, čijim završetkom studenti stječu 300 ETCS bodova.²

Studij se zaključno s akademskom godinom 2010./2011. izvodio kao redoviti studij u Rijeci i u Gospiću, a od akademske godine 2011./2012. izvodi se samo u Rijeci. Studij je izrazito multidisciplinarne prirode jer ga čine brojni sadržaji iz područja društvenih, humanističkih i prirodnih znanosti te iz područja umjetnosti. Završetkom studija stječe se akademski naziv *magistar / magistra primarnog obrazovanja (mag. prim. educ.)*. Osoba koja završi sveučilišni učiteljski studij stječe kompetencije za poučavanje u primarnom obrazovanju koje prema važećem *Zakonu o osnovnom školstvu* u Republici Hrvatskoj obuhvaća učenike od prvog do četvrtog razreda osnovne škole. Učiteljski studij kvalificira studente za neposredan rad s učenicima u svim oblicima odgojno-obrazovnog rada, cjeloživotno obrazovanje, istraživanje u području odgoja i obrazovanja i na osnovi svega toga uspješno unaprjeđivanje odgojno-obrazovnog procesa.

U skladu s odredbama *Zakona o akademskim i stručnim nazivima i akademskom stupnju* („Narodne novine“ broj: 107/2007 i 118/12) i prethodno pribavljenog mišljenja Nacionalnog vijeća za visoko obrazovanje, Fakultetsko vijeće Učiteljskog fakulteta u Rijeci je u siječnju 2014. godine donijelo Pravilnik o izjednačavanju pojedinih stručnih naziva s akademskim nazivom *magistar / magistra primarnog obrazovanja*. Prema odredbama Pravilnika stručni naziv koji se na Učiteljskom fakultetu u Rijeci i njegovim pravnim prednicima, Visokoj učiteljskoj školi u Rijeci i Visokoj učiteljskoj školi u Gospiću, stjecao završetkom stručnih dodiplomskih studija razredne nastave, a koji su se izvodili prema studijskim programima ustrojenima prije stupanja na snagu Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju³, izjednačuje se s akademskim nazivom *magistar / magistra primarnog obrazovanja*.

² Tijekom akademske godine 2009./2010. Fakultet je izvodio razlikovnu petu godinu Učiteljskoga studija za studente koji su (kao jedina generacija) upisali stručni učiteljski studij po Bolonjskom procesu na Visokoj učiteljskoj školi u Rijeci i u Gospiću, kako bi im omogućio stjecanje akademskog naziva magistar primarnog obrazovanja.

³ Narodne novine br. 123/03. Osobe koje su stekle ove stručne nazive, mogu u pravnom prometu koristiti akademski naziv *magistar / magistra primarnog obrazovanja* na temelju potvrde Učiteljskog fakulteta u Rijeci o izjednačavanju stručnog s akademskim nazivom.

Povijest studija predškolskog odgoja

Visokoškolsko obrazovanje odgajatelja predškolske djece u Rijeci započinje 1971. godine na Pedagoškoj akademiji u Rijeci osnivanjem studija *Predškolskog odgoja*. Time se dotadašnje srednjoškolsko obrazovanje odgajatelja podiže na razinu više stručne spreme čime se odgajatelji predškolske djece stručnom razinom izjednačuju s djelatnicima u osnovnoškolskom sustavu odgoja i obrazovanja.

Institucionalno, studij Predškolskog odgoja izvodio se na istim visokim učilištima kao i studij razredne nastave, dakle na Pedagoškoj akademiji u Rijeci do 1977., pa na Pedagoškom fakultetu u Rijeci do 1998. godine i od akademske 1998./1999. godine na Visokoj učiteljskoj školi u Rijeci. Cijelo vrijeme studij predškolskog odgoja izvodio se kao stručni studij u trajanju od dvije godine, a od akademske godine 2001./2002. kao stručni studij u trajanju od tri godine.

Završetkom studija polaznici su stjecali višu stručnu spremu i stručni naziv: *odgajatelj predškolske djece*. Studij se izvodio kao redoviti i kao izvanredni studij. Osnivanjem Učiteljskog fakulteta u Rijeci i prilagodbom studijskog programa uvjetima Bolonjskog procesa, od akademske godine 2006./2007. studijski program Predškolskog odgoja i dalje ostaje na stručnoj razini i izvodi se u trajanju od tri godine (6 semestara), završetkom kojega polaznici stječu 180 ECTS bodova i stručni naziv *stručni prvostupnik / stručna prvostupnica (baccalaureus/baccalaurea) predškolskog odgoja (bacc. praesc. educ.)*.

Fakultetsko vijeće Učiteljskog fakulteta je u listopadu 2008. godine usvojilo *Pravilnik o izjednačavanju stručnih naziva* kojim je stručni naziv *odgajatelj predškolske djece*, koji se stjecao završetkom stručnoga studija prema programima ustrojenim prije stupanja na snagu Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, izjednačen sa stručnim nazivom *stručni prvostupnik / stručna prvostupnica predškolskog odgoja*.⁴ Ovaj program stručnog studija Predškolskog odgoja izvodio se do akademske godine 2008./2009. kada dolazi do značajnih promjena u koncepciji obrazovanja odgajatelja.

Pokretanje sveučilišnog preddiplomskog i diplomskog studija Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Na prijedlog Fakultetskog vijeća Učiteljskog fakulteta, Senat Sveučilišta u Rijeci na sjednici održanoj 9. lipnja 2009. godine donio je odluku o osnivanju trogodišnjeg preddiplomskog sveučilišnog studija *Rani i predškolski odgoj i obrazovanje* i dvogodišnjeg diplomskog sveučilišnog studija *Rani i predškolski odgoj i obrazovanje* koji će se izvoditi na Učiteljskom fakultetu u Rijeci. Na taj način studij predškolskog odgoja ne samo da je promijenio vrsnoću iz stručnog u sveučilišni, već se po prvi put odgajateljima predškolske djece odnosno završenim studentima preddiplomske razine ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja omogućuje nastavak školovanja na diplomskoj razini.

Početak izvedbe sveučilišnih studija bio je kvalitativni iskorak za cjelokupni hrvatski sustav ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Prva generacija studenata upisana je na redoviti preddiplomski sveučilišni studij u akademsku godinu 2009./2010., dok je diplomski sveučilišni studij *Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja* započeo s izvedbom kao izvanredni studij od akademske godine 2010./2011. Po završetku preddiplomskog studija stječe se akademski naziv *sveučilišni*

⁴ Osobe koje su stekle stručni naziv odgajatelj predškolske djece, mogu novi naziv stručni prvostupnik / stručna prvostupnica predškolskog odgoja koristiti u pravnom prometu i bez izdavanja posebne isprave, a mogu zatražiti od Fakulteta izdavanje potvrde da prije stečeni stručni naziv odgovara novom nazivu.

prvostupnik / sveučilišna prvostupnica (baccalaureus/ baccalaurea) ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja (univ. bacc. praesc. educ.), dok se po završetku diplomskog studija stječe akademski naziv magistar / magistra ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja (mag. praesc. educ.).

Završetkom sveučilišnoga preddiplomskog studija *Rani i predškolski odgoj i obrazovanje* sveučilišni prvostupnik može nastaviti studij i na svim ostalim diplomskim studijima ako je takva mogućnost predviđena općim aktom visokog učilišta koje izvodi diplomski studij. Tako je nakon gotovo 40 godina obrazovanje odgajatelja podignuto na razinu nekadašnje visoke stručne spreme, a polaznicima je konačno omogućeno napredovanje u profesionalnom i znanstvenom kontekstu u području ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

Konceptom sveučilišnoga obrazovanja odgajatelja definirani su standardi profesije u novim promijenjenim društvenim uvjetima, kada institucijsko djetinjstvo postaje sudbina djeteta 21. stoljeća. Pokretanjem studija ostvarena je davna želja brojnih odgajatelja za daljnjim obrazovanjem i usavršavanjem.

* preuzeto iz monografije *Učiteljski fakultet u Rijeci 2006. – 2017.* urednika prof. dr. sc. Lidije Vujičić, izv. prof. dr. sc. Željka Bonete i doc. dr. sc. Marinka Lazzaricha, Učiteljski fakultet u Rijeci, Rijeka, 2017.